

megszüntetésekor a közadósnek kiadatni rendeltetett és ilykép a leltározással felmerült költség a csődvagyomból fedezhető volt volna: ennél fogva nyilvánvaló, hogy sem a csődöt kérő M. Károly, sem a csődnyitási kérvényhez csatlakozó többi hitelezők a leltározással felmerült eljárási költség viselésére nem kötelezhetők. Ellenben, minthogy arra a körülményre, hogy a leltározással felmerült díjak a csődvagyomból kielégítést nem nyertek, kétségtelenül a tömeggondnoknak az a mulasztása szolgáltatott okot, hogy a szóbanforgó leltározási költségeknek a csődvagyomból leendő kielégítése iránt nem intézkedett, sőt az 1911. évi június hó 24. napján 11260/911. szám alatt felvett jegyzőkönyvben kifejezetten kijelentette, hogy a költségek és díjak ki által leendő viselése tárgyában intézkedést nem kíván, aminek következtében a bíróság a 11435/911. szám alatt hozott végzésével a határozathozatalt ebben a kérdésben a tömeggondnok kívánságára való hivatkozással mellőzte s a zár alá vett csődvagyonnak a közadós részére való kiadását elrendelte; s minthogy ezzel a tényével a tömeggondnok a szóbanforgó leltározási költségekért a felelősséget magára vállalta, ennél fogva figyelemmel arra, hogy az eljárás adatai szerint a közadós a zár alól feloldott vagyont utóbb elidegenítette s hogy a kérvényezők a közadós felelősségének a megállapítását nem is kívánták, ennél fogva a szóbanforgó leltározási díjaknak, valamint a jelen eljárással és a sikeres felfolyamodásokkal felmerült költségeknek a megfizetésére dr. M. László ügyvéd volt tömeggondnokot saját személyében kötelezni kellett. A m. kir. Curia: a felfolyamodásokat hivatalból visszautasította. (1913. május 8. 367.)

*

Személyi hírek. *Dr. Stern József* kir. tanácsos, budapesti gyakorló ügyvéd Budapest székesfőváros III. kerületébe közjegyzőnek neveztetett ki. A *Nagy Gyula* kir. közjegyző lemondása folytán megüresedett munkácsi kir. közjegyzői állásra dr. *Horthy István* ilosvai kir. közjegyző helyeztetett át.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó- = hivatal =
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 1.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Közvégrendelet tétele a magyar ptkv. második szövege szerint. — A közjegyzőhelyettesi kérdésről. — Felsőbírósi határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Bogdány Lajosnak javaslata nemcsak mintegy hivatalos jellegénél fogva, hanem azért is megérdemli a kivonatos közlést, mert kiindulási pontul szolgált a nemsokára közzétett hivatalos kormányjavaslatnak.

Czélszerűnek tartom azonban előzőleg még a *francia közjegyzői törvény (21 ventose XII) azon főelveit és szabályait kivonatosan ismertetni*, melyeket részben Bogdány Lajos is kívánt, recipiáltatni, és pedig annál is inkább, mert úgy hiszem, intézményünk minden barátjának különben is csak szolgálatot teszek, ha a francia közjegyzői

törvénynek főbb és legjellemzőbb elveit és néhány sajátosságát ismertetem.

A francia közjegyzők a területi competentia dolgában három osztályba vannak sorozva. Az I. rendű közjegyzőnek székhelye: Páris, és hatásköre kiterjed az egész főtörvényszék területére, a II. rendű közjegyző a megyében (departement) a törvényszéknek, a III. rendű közjegyző pedig a járásban (canton) a békebírónak székhelyéhez van kötve.

A II. és III. osztályú közjegyzőnek területi hatásköre kiterjed a cantonra, illetőleg departementra, az I. osztályúé pedig kiterjed az egész kerületre (az arrondissementra). A működési hatáskör dolgában csakis abban van eltérés, hogy ingatlanoknak árverésére kizárólag csak I. osztályú közjegyzők vannak jogosítva.

Van egy érdekes kiváltságos sajátossága a francia közjegyzői törvénynek. Ime: a közjegyzői állás mintegy magántulajdon tárgyát képezi, tehát bizonyos tekintetben vagyoni értéket képvisel. A közjegyző ugyanis az állást másra átruházhatja, illetőleg eladhatja és az halálával — örökösire száll át. A közjegyzőt, illetőleg örökösét azonban eladás esetén csak a kijelölési jog, az állásnak betöltése, illetőleg átruházása pedig a közjegyzői kamarát illeti, de a kormány jóváhagyásának fentartása mellett. A gyakorlatban azonban alig fordul elő eset, hogy a kamara, illetve a kormány a közjegyző, vagy örökösének kijelölési jogát visszautasítaná, feltéve természetesen, hogy az utód a megfelelő erkölcsi és tudományos minősítését igazolja.

Bogdány a francia törvény e sajátosságát — melyet más állam sem recipiált — igen helyesen figyelmen kívül hagyta.

Ami pedig most a francia tételes törvénynek és számtalan „decret“-nek legfontosabb rendelkezéseit, különösen a *közjegyzői függetlenség, a hatáskör kizárólagossága és közjegyzői kényszer szabályait* illeti, ezek a következők:

A közjegyző hatáskörébe, *különbeni érvénytelenség terhe alatt*, a következő ügyletek vannak utalva:

ügyletek, melyek ingatlan vagyon birtokváltását s annak bármintemű megterheltetését vagy tehermentesítését tárgyazzák;
írni-olvasni nem tudó feleknek mindennemű szerződése; házassági, ajándékozási és katonahelyettesítési szerződések.

Végrendeleteket is érvényesen csak közjegyző vehet fel, kivéve azokat, melyeket a végrendelező egész terjedelmében sajátkezűleg írt és aláírt.

Más szerződések, nyilatkozatok és egyéb ügyletek nem esnek közjegyzői kényszer alá.

A közjegyző hatáskörébe tartozó ügyletek közül felemlítendőek még: csődügyekben a leltározás és a bukott és hitelezői közti egyezség. Okiratokat, pénzt és bármintemű más értéket a közjegyző korlátlan határig vehet letétbe, természetesen céljának megjelölése mellett.

Érdekes sajátossága a francia törvénynek az a szabály is, hogy a közjegyző a közbenjárása mellett létrejött *jogügyletnek végrehajtását maga rendeli el és az ebbeli záradékot magára a hiteles kiadványra vezeti.*

Ami most *Bogdány Lajosnak concret törvényjavaslatát illeti*, igen rövid lehetek. Bogdány ugyanis a közjegyzői hatáskör kérdésében nagyon kevés eltéréssel *a francia törvény rendelkezéseit fogadta el, különösen a közjegyzői kényszernek szabályait.* Concret javaslata szerint: a kir. közjegyzőt a kamara ajánlatára *az igazságügyminister nevezi ki. Minősítése:* három évi jegyzői fősegéd minőségben töltött gyakorlat és jegyzői vizsga.

Bogdány a közjegyző kizárólagos hatáskörébe kívánta továbbá utalni különösen *a gyámság és gondnokság alatt lévő személyeknek ügyleteit.*

Végrendeletek dolgában a felvétel napjának és órájának idejét is javasolta megjelölendőnek és azt is, vajjon milyennek találta a közjegyző végrendelezőnek testi és lelki állapotát, javasolván, hogy esetleg, amennyiben e részben a kir. közjegyzőnek aggályai volnának, szakértő véleménye meghallgattassék.

Az örökségi ügyeket a közjegyző hatáskörébe utalja: mindazon esetekben, amelyekben kiskorúak, gyámság vagy gondnokság alatt állók, vagy távollévők vannak érdekelve. A közjegyző köteles, mihelyt valamely haláleset tudomására jutott, amelyben törvény szerint hivatalból indítandó örökösödési eljárásnak van helye, a helyszínére azonnal kimenni, a hagyatékot az elhunyt közel lakó ismert rokonainak meghívása mellett és két tanu jelenlétében leltározni és esetleg zár alá vétel által is biztosítani, és ha az elhunytnek más kerületben is volna vagyona, ennek leltározását és biztosítását az illető kerület közjegyzőjéhez intézendő megkereséssel szorgalmazni. Ha osztály-

egyesség nem sikerült, a *perreutasítás is a közjegyző hatáskörébe tartozik.*

Ezek szerint tehát a közjegyző örökségi ügyekben önállóan és minden birói beavatkozás nélkül járna el és az örökségi ügy kizárólag csak per esetén kerülne a bíróság elé.

A közjegyző hatáskörébe utalja továbbá a *hagyatéki ingatlanok telekkönyvi átíratásának közvetítését is.* Oly esetben pedig, amidőn nem a közjegyző tárgyalja a hagyatékat, azaz az örökösök az osztályt közjegyző közbenjárása nélkül kötötték meg, — ezek a telekkönyvi átíratáshoz szükséges közjegyzői okirat felvétele céljából a közjegyző közbenjárását igénybe venni és előtte *örökségi jogukat kimutatni kötelesek.*

Magáévá tette a közjegyzői okirat *végrehajthatóságának* szabályát, és azt a *rendelkezést is, hogy a közjegyző maga vezesse a kiadványra a végrehajtási záradékot.*

Ingatlanok árverését is a közjegyző hatáskörébe utalja, ki az erről felveendő és foganatosítási záradékkal ellátandó közjegyzői okiratot a telekkönyvi átíratás céljából a telekkönyvi hatósághoz hivatalból átteszi.

Jogosítva van *okmányt, készpénzt és értéktárgyakat letétként őrizetbe venni, és pedig minden korlátozás nélkül.*

A *kamara szervezetéről* curiosum gyanánt csak annyi volna megemlítendő, hogy a kamarába két tagot a kamara székhelyén lakó *ügyvédek (!)* közül is kiván kirendeltetni. A kamara hatáskörébe a közjegyzői jelöltek gyakorlati vizsgálatát is felveszi.

A *díjakról* általában csak annyit, hogy azok a mai közjegyzői díjaknál sokkal magasabbra terveztettek.

Látjuk tehát, hogy Bogdány: a közjegyzői kar autonomiája, a közjegyző hatáskörének kizárólagossága és a kormány, bíróság és bármily más hatóságtól való függetlenítése által: a legideálisabb közjegyzői intézményt kívánta teremteni.

De látjuk azt is, hogy Bogdány L. nagyon is radikális reformtörekvéseivel és a közjegyzői hatáskörnek a legtágabb határig való kiterjesztésével túllőtt a célon, ami különösen hazánkban, az itteni és a szomszéd államokban évszázadok óta fennállott, persze nagyon is reactionárius,

bürokratikus és szűkkeblűen szervezett intézményekkel szemben merész ugrás gyanánt jelentkezett. Már előre is kizártnak kellett tehát tekinteni annak lehetőségét, hogy a kormány Bogdány javaslatát elfogadja.

Az igazságügyminister megbízásából nemsokára titkára: Ökröss Bálintnak — később karunk egyik derék tagjának tollából az a hivatalos kormányjavaslat látott napvilágot, mely azután az 1871. évben az igazságügy-ministerium kebelében megindult szakbizottság tárgyalásainak alapjául szolgált. De Bogdány L. munkája nem maradt egészen meddő, mert a kormány előadói javaslata — amint már jeleztetett — nem egy igen fontos elvet és intézményt vett át tervezetéből.

Igy különösen nem egy helyen köszönhetjük nemcsak a francia közjegyzői intézménynek, hanem a sok tekintetben annak mintája szerint 1861. évben alkotott *bajor közjegyzői törvénynek* egyik-másik fontos rendelkezését.

Nagyjában azonban Ökröss Bálint előadói javaslata a nemsokára alkotott és még ma is érvényben levő 1871. évi osztrák törvénynek előmunkálataira támaszkodott, amit nemcsak az Ausztriával való államjogi kapocs, hanem a két állam telekkönyvi intézményének és az anyagi jognak nem egy homogen alkotása is indokoltnak tüntetett fel.

(Folyt. köv.)

Közvégrendelet tétele a magyar ptkv. második szövege szerint.*

Irta: dr. Körössy Bertalan, besztercei kir. közjegyző.

A tervezet 1575. §-a, eltérőleg mai jogunktól, eltérőleg e tekintetben a *Curia* 80. számú teljes ülési döntvényétől, megköveteli, hogy a közjegyzői okiratba felvett végrendeleteknél is (1571. § első bekezdése) *a tanuk is és illetve az összes közreműködők is állandóan folytonosan együtt jelen legyenek* még azon időtartam alatt is:

1. *mialatt a végrendelező végakarátát előszóval előadja, és*
2. *azalatt is, mialatt a közjegyző a végrendelező végakarátát írásba foglalja.*

Ezen új és felette szigorú alaki érvényességi kellékkövetelmények ellen súlyos aggodalmaink vannak.

Annak a követelménynek, hogy a végrendelező végakarátát előszóval is adja elő a tanuk, illetőleg az összes közreműködők állandó együttes jelenlétében is, egyik célját abban találjuk, hogy a végakarati kijelentésnek a *befolyásolás* alól való mentesítése biztosítsák, mely a tervezet célzata szerint sokkal inkább fenforog akkor, ha egy már a közjegyzőtől előzetesen okiratba foglalt és felolvasott végakaratot kell helybenhagyni, illetőleg végakarátának nyilvánítani, mint azon esetben, amidőn még az okiratba foglalás és felolvasás előtt *előszóval* kell az egész végakaratot a tanuk jelenlétében is előadni.

Elismerjük, hogy az utóbb említett módon való végakarati kinyilvánítási követelménynek értékes jelentősége van különösen a *kiskorúak, a gondnokoltak, a vakok, a siketek* végrendeleteinél, főképen abban az irányban, hogy a nevezettek végakaratai nyilvánításánál a *befolyásolás* veszedelmét csökkenti.

Úgyde a felnőtt, komoly, érett egyéneknél a befolyásolás veszélye csak kivételes esetekben (házastársaknál) fordulhat elő, mert az ilyen egyének már akkor, amikor a közjegyző előtt végrendelezés végett megjelennek: tisztában vannak eleve megfontolt végakarataik lényegével és attól amit akarnak, — el nem állanak.

* Mutatvány a kolozsvári kir. közjegyzői kamarának dr. Körössy Bertalan által szerkesztett emlékiratából.

A szórványosan jelentkezhető befolyásolás olyan ritka, kivételes eset, hogy annak a megakadályozására az egyébként nagy hátrányokkal egybekötött szigorítás nem lenne célszerű és pedig annál kevésbé, mert az a cél, hogy a nevezett egyének a befolyásolás veszélyének lehetőségétől megoltalmaztassanak, — elérhető aképen is, hogy ezek végrendelezéseire a tervezet szerinti szigorú alaki kellékek kivételesen fentartatnak.

Nem vonjuk kétségbe azt sem, hogy a tervezet a javasolt szigorú alaki kellék követelésével ideális célokat kíván megvalósítani, azt is t. i., hogy a végrendelező nagyobb *ünnepélyességgel* nyilvánítsa ki végakarátát és hogy az előszóval kijelentett és nyomban közokiratba foglalt végakarati *ugyanazonossága, valódisága* a végrendelező és összes közreműködők (tanuk, tolmács) által egyfolytában *ellenőrizhető* és biztosan megállapítható legyen. Úgyde mindez a célzat lényegében épenúgy teljesülni fog akkor is, hogyha a végrendelező a közjegyzővel előzetesen folytatott megbeszélés és tanácskozás alapján a közjegyző előtt előzetesen személyesen kinyilvánított és a közjegyző által már közokiratba foglalt végakarátának előtte és a tanuk előtt ezek állandó együttes jelenlétében történt felolvasása után nyomban és személyesen jelenti ki, hogy a felolvasott végrendelet az ő végakarátát tartalmazza, azt ő mint ilyent elfogadja, helybenhagyja és ezután azonnal a közjegyző és a tanuk jelenlétében aláírja.

Véleményünk szerint a közjegyzői okiratba foglalva alkotott végrendelet *írásbeli* jellegű lévén, — az ezen alakban való végrendelezésnek lényeges ténykörülményeit, vagyis a végrendeleti ügylet jogi alkatelemeit a fentírt ügymenet alkotja.

Igy jön létre ma élő jogunk mellett a legtöbb közvégrendelet, különösen a *Curia* 80. számú teljes ülési döntvényének meghozatala óta. (Igaz, hogy óvatos közjegyző a *Curia* fentírt döntvénye meghozatala előtt a közjegyzői végrendelet felvételénél még az okirat felolvasása előtt a tanuk állandó együttes jelenlétében rendszerint előadta a végrendelezővel személyesen *előszóval* végakarátát, sőt ezt az esetek lehető többségében talán még ma is megteszi.)

Megvan a fentírt végrendelezési módozatnál mindaz a kellék, ami a közjegyzői okiratba foglalt végrendelet jogi fogalmához tartozik.

Kifejezésre juttatja a végrendelező az „*animus testandi*“ kétszer is, és pedig először külön a közjegyző előtt akkor, amikor személyesen megjelenik előtte és kijelenti, hogy végrendelezni akar s egyben el is mondja hogy miképen; másodszor a közjegyző és a tanuk állandó együttes jelenlétében is, akkor, amidőn a közjegyző által előzetes kijelentése alapján már közjegyzői okiratba foglalt végrendelete felolvastatván, arra személyesen kijelenti, hogy az, az ő végakarata, azt mint ilyet elfogadja, helybenhagyja.

Biztosítva van a közvégrendeletnek írásbeli jellege mellett is a tervezet által biztosítani célzott követelmény: a végakarathoz való viszonya, illetőleg a szóval, személyesen kijelentett végakarathoz az írásba foglalttal való ugyanazonossága is. Ennek teljesen megbízható biztosítékai a következők:

1. a közjegyzői intézmény mai szervezete mellett a közjegyző személye, akit a törvény megfelelő garanciák mellett közhitelességgel és közbizalommal ruházott fel. A közjegyzőben tehát meg kell bízni, hogy azt a végakaratot foglalta írásba, amelyet a végrendelező előtte előzetesen személyesen kijelentett, mert az még sohasem történt meg, hogy a közjegyző a végrendelező fél kijelentése nélkül vett volna fel végrendeletet, vagy hogy a végrendelezőnek végakarata szuggerálta volna. Ennek a bizalmatlanságnak a gondolata: ellenkezik a közjegyzői intézmény felállításának sarkalatos alapelveivel;

2. hogy a közjegyző valóban azt a végakaratot olvasta fel, mint amit írásba foglalt, vagyis hogy a szó egyezik az irással: arra nézve szintén elegendő biztosíték a közjegyző államilag elismert közhiteli jellege, de ezenkívül e tekintetben is ellenőrzése alatt áll a közjegyző úgy magának a végrendelezőnek, mint a tanuknak is, akik előtt a végrendelet felolvastatik és akiknek módjukban áll a végrendelet szövegének a betekintése, úgyhogy a végrendelezés összes lényeges ténykörülményeit is a végrendelező és a tanuk állandó együttes jelenléte megfelelően biztosítják.

Mindezekon felül megtaláljuk a végakarathoz nyilvánításának ünnepélyességét is egyfelől a végrendelezőnek és tanuknak a közjegyző előtt való megjelenésében és másfelől megtaláljuk a helyzet komolyságában is.

Nagyobb ünnepélyesség s erre irányuló különös szertartások azért sem volnának célszerűek, mert a végrendelezések ma már

mindennapiakká lettek s a végrendelezők e jogügyleteik alkotásánál — tapasztalat szerint — kerülni kívánják a külső hatásokat, főleg pedig a nyilvános, szertartásos kereteket.

Meggyőződésünk szerint a közjegyzői okiratba foglalt végrendelet alkotása a dolog természeténél fogva a gyakorlati élet-szükségletnek megfelelően ezután is csak úgy történhetik helyesen és célszerűen, amint az eddig is szokásban volt és jónak bizonyult, hogy a végrendelezni kívánó fél az ő bizalmi emberéhez, a közjegyzőhöz fordul és az előtt tárja fel az ő benső, meghitt óhajlásait s azok indokait, vele beszél meg azt is, hogy akarata helyes-e, mennyiben érvényesülhet és kettőjüknek ezen megbeszélése, tanácskozása eredményezi a végrendelet jogi alakját, amelyet előzetesen a tanuk előtt azért sem mutatkozik szükségesnek feltárni, mert a tanuk alkalmazása lényegében csak a végrendeletalkotás tényének és nem a végrendelet belső tartalmának igazolására szükséges, mert ha a tanuk evégből alkalmaztatnának, akkor a tanuknak beleszólási jogot kellene biztosítani a végrendelezésbe, ami arra a visszásságra vezetne, hogy a tanuk a végrendelező fél tényei ellenére cselekedhetnének.

A gyakorlati életben nem is igen képzelhető el az eshetőség arra (rendkívüli kivételektől eltekintve), hogy a vitássá vált közvégrendelet tartalmával szemben a végrendelet alkotásánál jelen volt tanuk jogsikerrel bizonyíthassák, hogy a végrendelezőnek nem az volt a végakarata, amit a végrendelet tartalmaz, mivel ezáltal a bizonyítás által a tanuk a végrendelet alkotásakor tényeiket is leczáfolnák s nem képzelhető el bíró, aki a közokirat tartalmával szemben a végrendeleti tanuknak a végrendelező elhalálása utáni időben előadott ellentétes vallomásaiknak hitelt adjon.

A tervezet 1575. §-ában előszabott „*egész ügymenet*“ fogalmához tartozó azon kettős új alaki érvényességi kellékkövetelmény, hogy a végakarathoz úgy előszóbeli előadásának, mint okiratba foglalásának egész ideje alatt is a végrendelezőnek, a tanuknak, a közjegyzőnek is (összes közreműködőknek) állandóan és együttesen jelen kell lenniök, olyan terhes szigorítását képezi a közjegyzői okiratba felvett végrendeleti alakzatnak, illetőleg végrendelezési módnak, (tervezet 1571. § első bekezdése), hogy annak *gyakorlati megvalósítása* csaknem kivihetetlen lesz.

Aki ismeri a közjegyzői okiratba foglalt végrendeletek felvételét mai törvényeink szerint a gyakorlatban, az előtt kétségtelen, hogy a fentjelölt két új alaki: érvényességi kellékkövetelmény szinte elviselhetetlenül fog nehezedni a *végrendelkezőre*, a *tanukra*, a *közjegyzőre*, illetve *biróságra*, és a *jogbiztonságra* is egyaránt. Ugyanis:

1. az emberek nagyobb része akkor tesz végrendeletet, amikor már öreg, gyenge, beteges. Ha már most egy ilyen ember végrendelete terjedelmes és bonyolult leendő: úgy képtelen lesz arra, hogy végakarátát „*in ex tenso*“ és „*in continuo*“ előadja, és pedig annál kevésbé, mert elfogódott lesz a nagy ünnepegyesség miatt is, amit a tervezet a végakarát előszóbeli előadásával javaslatba hoz. De nem lesz képes még arra sem, hogy a végrendelkezés hosszadalmas actusának tartama alatt állandóan egy helyen, illetőleg egy helyiségben maradjon.

Hogy a végrendelkező pontosan megfelelhessen a tervezet új kellékkövetelményeinek, a gyakorlat aképen fog segíteni, hogy a közjegyző kényszerítve lesz a végrendelkezőt, — miután vele végrendelete tartalmát előzetes megbeszélés és tanácskozás alapján pontosan és részletesen megállapította, — figyelmeztetni arra, hogy végakarátát oly alaposan tanulja be, hogy azt majd, ha rákerül a sor, a tanuk előtt fennakadás és kihagyás nélkül egyfolytában mondja el, mert így rendeli azt a törvény, mert különben végrendelete aggályossá, vagy esetleg érvénytelenné is válhatik. Figyelmeztetnie kell a közjegyzőnek a végrendelkezőt már eleve arra is, hogy végakarata írásba foglalásának ideje alatt állandóan jelen legyen, mert ennek megszegése is a végrendelet megtámadását, vagy esetleg megsemmisítését vonhatja maga után.

Ez az eljárás annyira szinpadias színezetű és oly iskolai vizsgáztatás jellegű lenne, hogy azt nem tartjuk összeegyeztethetőnek a végrendelet tételének lényeges alkotórészét képező komolysággal sem.

A végrendelkező — tapasztalatunk szerint — nem sokat törődik ugyan az alakiságokkal, mert ahhoz ő nem ért, azt rábizza a közjegyzőre, de ha a közjegyző előtti végrendelkezése a sok szertartás és alakszerűségi eljárások miatt ránézve hosszadalmas, fárasztó és nehézkes lesz, ha — ami gyakori — a végrendelkezéséhez szükséges *alkalmas* tanukat sem találja meg egykönnyen: akkor szívesebben le fog mondani a közjegyzői végrendeletről és annak összes előnyeiről örök időre.

2. A tanuknak is a tervezet szerint nemcsak a végakarát előszóbeli előadásánál, hanem azon időtartam alatt is állandóan együttesen jelen kell lenniök, amialatt a közjegyző a végakarátot írásba foglalja. Ennek a rendelkezésnek a jelentőségét és értékét nem vagyunk képesek belátni, mert a végrendelet leírása olyan pusztán fizikai munka, amelynél a tanuknak igazán semmi, még csak ellenőrző szerepük sincsen. E rendelkezésnek csak azon esetben volna jelentősége, ha a tanuk lennének kötelesek leírni a végrendeletet.

De a tanuk részvételének csakis az üres időöltésben való fokozása: nem fér meg ma már a korszellemmel sem.

Mindennapi gyakorlati tapasztalatból tudjuk, hogy a mai nehéz megélhetési viszonyok mellett a végrendeleti tanuskodásra *alkalmas* emberek ideje annyira drága és lekötött, hogy ezek sorából a tervezet szerinti, rendszerint órák hosszúáig, — terjedesebb végrendeleteknél esetleg naphosszat is tartó végrendeleti tanuskodásra senki sem fog vállalkozni, — legfennebb az első csalódás alkalmával.

A tanuskodástól általában idegenkednek az emberek, nemcsak az idővesztés, hanem a vélt hátrányos következmények miatt is.

Különösen végrendelet alkotásánál nemcsak a tanu fél a tanuskodástól, hanem a végrendelkező is fél a tanuktól — és mindakettőnek igaza van.

Vidéken oly nehéz és annyira fáradságos *alkalmas* tanukat találni, hogy ezek hiánya következtében a közjegyzői okiratba felvételni szándékolt jogügyletek egy része ma is elmarad és átmegegy a kevesebb alakszerűség mellett működő zugirászokhoz, akik azután nem sokat törődnek a törvényszabta alakisággal, amihez különben is keveset értenek.

3. Szerfelett terhes lesz a tervezet szigorítása a végrendeletet felvevő közjegyzőre, vagy biróságra is, mert a végrendelkezés hosszadalmassága, körülményessége és minden figyelmet lekötő sokféle alakszerűsége miatt a végrendelkezési actus tartama alatt minden egyéb hivatalos cselekmény végzésétől el lesznek zárva.

Nem távozhatnak el pillanatra sem az „összes közreműködők“ mellől, mert még a végrendelet leírásának ideje alatt is be kell ügyelniök azt is, hogy a végrendelkező, a tanuk, vagy tolmács el ne távozzanak.

Ismerve a bíróságok szervezetét és állandóan fokozódó munkaterhét, merjük állítani, hogy azoknál a túlszigoru alaki kellékek betartása kivihetetlen lesz, már pedig a jogkereső közönséget abba a helyzetbe kell juttatni, hogy itt is (mint a közjegyzőnél) megtalálhassák a végrendelkezéshez szükséges feltételeket, a közvégrendeletalkotás lehetőségeit.

Ártani fog ez az eljárás a jogkereső közönségnek is, mert ily lekötöttség mellett rendszerint sürgős természetű ügyeiket a közjegyző nem lesz képes gyorsan intézni és ártani fog a közjegyző tekintélyének, valódi hivatásának is, ha működése a gépiesség színvonalára süllyesztetik arról a magaslatról, ahol jelenleg mint a felek tanácsadója, bizalmi közege áll, akinek működése a jogügyletek felvételénél nem a merő formalizmusban merül ki, hanem főképen abból áll, hogy a jogügyletekbe az anyagi igazságot, a törvényességet vigye be, hogy azoknak belső tartalmi értékét az alakiságok ne nyomják el.

4. A tervezet szerinti túlszigorú alaki érvényességi kellékövetelmények hátrányosak lesznek a jogbiztonságra is és pedig kettős irányban is, úgymint:

a) *közvetlenül*, mert a túlszaporított, szigorított, szövevényes alaki kellékek a legavatottabb okiratszerkesztés mellett is bőséges megtámadási felületet mutatnak; minél több és szigorúbb lesz tehát az alaki érvényességi kellék: annál több céltablája lesz felállítva a megtámadási pereknek, köztük még a jóhiszeműeknek is;

b) *közvetve*, mert a sok és szigoru alakisági követelmény következtében hosszadalmassá, nehézkessé vált közjegyzői végrendelkezést kerülni fogja a közönség s így az eddigi hasznos szolgálásokat tett, közjegyzői okiratba felvett végrendeleti alakzat elnépszerűtlenedik, a gyakorlatból kiszorul és helyébe a zugirások által készített, a perek melegágyát képező magánvégrendeletek fognak lépni.

A közjegyzői végrendeletek csak úgy és addig lesznek biztos intézményei a jogszolgáltatásnak, ha és amíg azokat felesleges nehézségekkel, túlzott formalitásokkal meg nem terheljük.

Kitűnik ezekből, hogy a közvégrendeletek alaki érvényességi kellékeinek szigorításával a kitűzött cél: vagyis a közvégrendeletek hitelének és a jogbiztonságnak fokozása elérhető nem lesz,

de sőt ezáltal épen az ellenkező, nem célzott eredmény, a jogbiztonság meglazulása és hanyatlása fog előidézteni.

Nem lehet segíteni a közjegyzői okiratokba foglalva felvett végrendeletekre előszabott szigoru alaki kellékeken azzal sem, hogy azokat, akik ezt a végrendeleti alakzatot hosszadalmasnak és terhesnek tartják, arra utaljuk, hogy alkossanak közvégrendeletet a tervezet 1571. §-ának második bekezdése szerinti alakban, vagyis *irat átadásával* (letett végrendelet).

Nem fogadhatjuk el ezt az expedienst azért, mert:

1. az irat átadásával való végrendelkezésnek legnagyobb fogyatékosága az, hogy az átadott írásbeli magánvégrendelet (főképen ha zárt irat átadásával történik) *sem alaki, sem anyagi érvényessége szempontjából előzetesen felül nem bírálható* s így a végrendelkező bizonytalanságban marad jogcselekménye érvényessége tekintetében, mely eset különösen a kevésbé intelligensebb egyének végrendeleteinél fog sűrűn előfordulni;

2. az irat átadásával való végrendelkezés nem is alkalmas minden esetben segíteni és pótolni a közjegyzői okiratba foglalt végrendelkezést, mert az *kétszeres eljárást tesz szükségessé*, t. i. először a végrendeleti irat külön elkészítését, aláírását, másodsor a jegyzőkönyv felvételét, és különben is ezen végrendelkezési módon az, aki az átadott irat nyelvén és írásmódja szerint nem tud és nem képes olvasni és az iratot maga alá nem írja, végrendeletet nem alkothat (1577. § első bekezdése), tehát a végrendelkezni kívánóknak azon tekintélyes száma, akik írni-olvasni nem tudnak, vagy nem képesek: el lesznek ütve a *közjegyző előtti írásbeli végrendelet* alkotásától. Ez a körülmény igen nagy sérelemmel járna nemcsak a felekre (kik ezáltal jogfosztást szenvednének), hanem a jogbiztonságra is, mert ennek következtében ezek a felek, amennyiben írni tudnak, az írásbeli magánvégrendeletek tételére, ha írni sem tudnak, a szóbeli végrendelet alkotására szorítottatnának, mely végrendelkezési módok megbízhatatlanabbak, mint a közjegyző előtti végrendelkezések;

3. az a kisegítő módozat, hogy a fél a hosszadalmas közjegyzői szertartás elkerülése végett hozza készen végrendeleti iratát a közjegyzőhöz, vagy készíttesse azt el előzetesen a közjegyzői irodában, — írja alá és azután hívják össze a közreműködőket (tanukat) és a végrendelkező az eként elkészült iratot adja át a közjegyzőnek, végakarátának jelentve ki azt, a közjegyző

pedig külön jegyzőkönyvet vegyen fel a végrendekezés megtörténtéről: eltekintve körülményességétől, azért sem czélszerű, mert a fél nem az ő akaratának megfelelő alakzatban fog végrendekezni, továbbá azért sem, mert a hosszadalmasság a végrendekező részéről (kétszeri eljárás) ez esetben sem kerülhető el és végül, mert a közjegyzőnek tilos magánokiratok készítésével foglalkozni.

Nézetünk szerint nincs más és helyesebb megoldás annál, minthogy mai jogunk és joggyakorlatunk s a gyakorlati élet szükségleteinek és a jogbiztonság követelményeinek is megfelelőleg a tervezet 1575. §-át módosítani kell aképen, hogy a tanuknak, vagy a másik közjegyzőnek azon idő alatt kell állandóan és együttesen jelen lenniök, amikor a végrendekező előtt a végrendeleti irat *felolvastatik*, a végrendekező által *helybenhagyatik* (végrendeletének nyilvánítottatik) és *aláíratik*, illetőleg is kézjegyeztesetik. Ezzel kapcsolatban a tervezet 1571. §-ából a végrendelet „szóbeli jellege“ törlendő és így a végakarathoz „szóval“ való kijelentése helyett „személyesen“ történő kijelentése veendő fel.

Ellentétben a tervezettel, nekünk az a meggyőződésünk, hogy a *közvégrendeletek alaki érvényességi kellékeit nem szigorítani és szaporítani, hanem mérsékelni és kevesbiteni kell*, de természetesen csak annyiban és addig, amennyiben és amíg ez a mérséklés úgy a felek érdekeinek, valamint az okiratok közhitelű bizonyító erejének s ezzel a jogbiztonság követelményeinek is teljesen megfelel.

Kiindulva e kérdés megbirálásánál is a gyakorlati élet tapasztalataiból: számos esetben volt alkalmunk meggyőződni arról, hogy a felek, akik közjegyzői okiratba foglalva kívánták megalkotni végrendeleteiket, *végrendeletük tartalmának titokban maradására*, sőt azon okból is, hogy végrendeletük *tételéről* senki tudomással ne birjon: végrendeletük megalkotásánál a *tanuk alkalmazásának mellőzését kifejezetten óhajtották*, sőt néha egyenesen követelték is.

Indoka ennek az, mert a végrendekező attól tart, hogyha a tanuk is megismerik a végrendelet tartalmát, akkor az könnyen *köztudomásúvá* lehet; sőt az is megeshetik, hogy a tanuk egyszer jóhiszeműleg, másszor bosszantásból rosszhiszeműleg reprodukálják a végrendelet tartalmát azok előtt, akiket az érdekel, ami miatt azután a végrendekezőre nagyon sok kellemetlenség hárulhat.

Többször megtörtént, hogy a közjegyző által *személyesen ismert* végrendekezők egyenesen megütözköztek azon, hogy a közjegyző, mint közhiteles személy közreműködésével alkotandó végrendeletnél miért van szükség még az *ügyleti* tanukra is? Ez a felfogás különösen a végrendekezők intelligensebb osztályánál nyilvánult meg gyakrabban, akik a közjegyző felvilágosítása daczára is érthetetlennek tartották a törvénynek a két tanu jelenlétére mint különös végrendeleti érvényességi kellékre vonatkozó rendelkezését.

Tekintettel ezen gyakorlati tapasztalatainkra, de tekintettel a jogbiztonsági követelményekre is, javasoljuk: vétessék fel a polgári törvénykönyvbe azon rendelkezés, hogy *a tanuk jelenléte a közjegyzői okiratba foglalt végrendelet felolvasásánál mellőzendő azon esetben, ha a végrendekező ezt kifejezetten kívánja és ha a végrendekező azt a nyelvet, amelyen a közjegyző végrendeletét írásba foglalta, érti, azon írni és a végrendelet szövegének írásmódja szerint olvasni tud és két tanu, illetve a másik közjegyző előtt az ezek által is értett nyelven személyesen kijelenti, hogy az okirat előtte már felolvasatott, vagy azt ő már előbb elolvasta, az az ő végrendeletét tartalmazza és ennek megtörténte után a végrendeleti okirat minden ivét a tanukkal együtt, a tanuk és illetőleg a másik közjegyző előtt sajátkezűleg aláírja és mindezek megtörténtét a közjegyző a végrendeleti okirat záradékában bizonyítja.*

E javaslatunk indokát a következőkben adjuk:

1. mert a végrendekezőknek gyakran nyilvánított azon akarata, hogy végrendeletük tartalma *titokban* maradjon, ezen sok előnnyel bíró és kedvelt végrendekezési módnál is teljesülni fog s ennek következtében a jogbiztonság érdekében kívánatos közjegyzői okiratba felvett végrendeleti alakban való végrendekezés gyakoribbá válik;

2. mert már az 1874:XXXV. t.-cz. 74. §-a értelmében is biztosított a feleknek az a jog, miszerint kívánhatják, hogy *a tanuk jelenléte a közokirat felolvasásánál mellőztessék*, de ily esetben a tanuk előtt is ki kell jelenteniök, hogy az okirat előttük felolvasatott, vagy hogy azt maguk olvasták;

3. mert tapasztalat szerint a tanuk, sőt még maguk a végrendekezők is, különösen a terjedelmes és sokfelé szétágazó, rendszerint tömör jogi nyelvezettel írt, előttük egyszer felolvasott *végrendelet tartalmát* rövid idő alatt *elfelejtik* s így annak tartalmi

valódisága mellett később bizonyítást tenni nem tudnak, sőt gyakran megesik, hogy a tanuk előbb elhalnak, mint maga a végrendelező ;

4. mert a tanuk alkalmazásának bizonyító ereje és értéke nem a végrendelet belső tartalmára, hanem főképen a végrendelezésnek a végrendelező részéről a végrendeleti okiratban *megtörténtére, illetve létrejöttére* vonatkozik, melynek legfontosabb és legmaradandóbb bizonyítékai:

a) a végrendelező részéről a tanuk előtt személyesen a tanuk által értett nyelven annak kijelentése, hogy az okirat az ő végrendelete, mely előtte már felolvastatott, vagy azt ő maga olvasta, —
b) a végrendeleti irat minden ívének a végrendelező által a tanuk előtt történt aláírása, — c) a tanuk és közjegyző aláírásai.

A közjegyzőhelyettesi kérdésről.

Irta: Dr. Kovácsy Albert, marosvásárhelyi kir. közjegyző.

A mai közjegyzői kinevezési rendszer mellett köztudomású dolog, hogy igen kevés azoknak a száma, akik az egyetem elvégzése után közvetlenül közjegyzői irodákba lépnek be s már eleve a közjegyzői pályát választják élethivatásukul.

Az oka ennek főleg abban rejlik, hogy a várakozási idő, amit az egyesek, mint helyettesek kinevezésükig eltölteni kénytelenek, igen bizonytalan, a helyettesi fizetés pedig a megélhetésre alig nyújt alapot.

Mind általánosabb ezért a panasz, hogy a közjegyzői kar tagjai nem tudnak megfelelő helyettesekre szert tenni. Tény, hogy különösen a vidéki közjegyzői irodákban a jogi készültséget nélkülöző egyének látják el az érdemi munka tekintélyes részét, mi igen természetesen az elvégzett munka megbízhatóságának hátrányára szolgál. Szabadság és betegség esetén pedig a megfelelő helyettes hiányában vagy megszűnik az iroda működése teljesen, vagy nem olyan kezekbe van a vezetése letéve, mely teljesen megnyugtató lenne úgy a közjegyzőre, mint magára a közre nézve.

A meghosszabbított ügyvédi gyakorlat folytán viszont a jövő ügyvédhelyettesek részéről hangzik fel a panasz, hogy ők alig fognak alkalmazást nyerhetni, mert igen tekintélyes számban lesz-

nek ügyvédek, kik tartani fognak attól, nehogy az alkalmazott ügyvédhelyettes kilépése után ügyfelei egy részét magával vigye s az ügyvédi túlszaporodás folytán amúgy is nehéz megélhetését megnehezítse.

Miután az 1912. évi VII. t.-cz. 1. §-a módot nyújt arra, hogy az ügyvédhelyettesek a vizsga utáni 2 évet közjegyzőnél tölthessék, két érdeket lehetne kielégíteni az esetben, ha az ügyvédhelyettesek azonnal közjegyzői helyettesi jogosítványt nyerhetnének. Ma ennek az 1886. évi VII. t.-cz. 5. §-ának c) pontja akadályul szolgál, mert helyettesi jogosítvánnyal csak az ruházható fel, „ki a birói vagy az ügyvédi vizsga letétele előtt 2 évi, vagy ezt követő 1 évi közjegyzői gyakorlatot, avagy a birói, illetve ügyvédi vizsga letétele után kitöltött 2 évi birói, kir. ügyészi, avagy ügyvédi gyakorlatot kimutat.“

Az ügyvédhelyettes eszerint csak mint jelölt nyerhetne az első évben alkalmazást s a második évben működhetné mint helyettes. Eltekintve attól, hogy a jelölt működési köre a novella 4. §-a szerint úgy meg van szorítva, hogy egy ügyvédi vizsgálóval bíró egyén ambícióját nem elégítheti ki, ez az intézkedés a közjegyzőkre nézve lehetetlenné teszi, hogy ügyvédhelyetteseket alkalmazhassanak, mert épen a megszorított működési kör miatt nem nyerhetnek a jelölt részéről kellő ellenértéket s nem adhatják meg azt a javadalmazást, melyre az ügyvédhelyettes képesítésénél fogva igényt tarthat.

Az a meggyőződésem, hogy az 1886. évi VII. t.-cz. 5. § c) pontjának hatályon kívül helyezésével a közre semmi tekintetben kár nem háramlik, sőt a közérdek csak nyerne vele, mert míg egyrészt az ügyvédhelyettesek tekintélyes része kapna azonnal alkalmazást az ország közjegyzői irodáiban, a közjegyzői kar szakképzett helyettesekhez jutna s el lenne hátrítva az a nagy hátrány, hogy jogi készültség nélküli egyének végezzenek a közjegyzői irodákban fogalmazói munkát.

Az ügyvédhelyetteseknek közjegyzői helyettesítési jogosítvánnyal való felruházása ellen csak azt az érvelést lehetne felhozni, hogy a közjegyzői alakszerűségek bizonyos előzetes gyakorlatot kívánnak meg. Ámde ezt a gyakorlatot az esetben sem szerzi meg a közjegyzőjelölt, ha 2 évi önálló ügyvédi gyakorlatot folytatott s ennek dacára 2 évi magángyakorlat mégis képesíti a helyettesi jogosítvány elnyerésére. Az ügyvédi vizsga letétele előtt a gyakorlatban

töltött 3 év elegendő a gyakorlat szempontjából s miután a közjegyzőhelyettes amugy is a közjegyző anyagi felelőssége mellett működhetik és működik, az anyagi felelősségre tekintettel a közjegyzői kar a saját érdekében fog odahatni, hogy az ügyvédhelyettesek mint közjegyzőhelyettesek önálló működést csak az esetben fejthessenek ki, ha az alakszerűségek tekintetében a szükséges előismereteket megszerezték. A tekintetben tehát aggály nem merülhet fel.

A kolozsvári kir. közjegyzői kamara indítványomra már megtette a lépéseket az 1886. évi VIII. t.-cz. 5. §-ának c) pontjának az eltörlésére nézve s ezért igen helyes lenne, ha a többi kamarák is e tárgyban állást foglalnának.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

186. A miskolci kir. törvényszék: A végrendeletet érvénytelennek nyilvánítja. Indokok: A végrendeletnél alkalmazott N. és B. ügyleti tanuk vallották, hogy előzően a végrendeletet nem ismerték, soha nem látták. A végrendeletet felvevő Sz. P. nevezte azt meg előttük, de meg vannak győződve, hogy személycseréről szó sem lehet, mert egyszerű falusi parasztembernél csalási szándékot nem tételnek fel, s mert a végrendeletet tevőt kísérő alperes megelőzően ismételve járt a közjegyzőnél felesége végrendeletkezési szándékát nyilvánítani és mert megbiznak Sz. P. közjegyző ama kijelentésének helyességében, hogy a végrendeletet tett nő valóban az alperes neje volt. Kétségtelen ezekből, hogy tanuk az 1876. évi XVI. t.-cz. 3. §-ában megkivánt ama képességgel nem bírtak, melynélfogva megállapíthatnák és igazolhatnák, hogy örökhagyó személyében család vagy tévedés nem történt-e. Alapos felperesnek a másik érvénytelenségi kifogása is, mert N. M. tanu azon beismeréséből, hogy 1904 óta állandóan Sz. P. mellett dolgozik, aki rendes járandóságát kéthetenként napi négy koronával fizeti, nem vonva le a betegeskedése miatt az irodától távol töltött napokra eső napidíjakat sem, sőt a hivatalos órákon túli munkáját külön díjazta, az állandó alkalmazotti minősége kétségtelen, tehát ő a közjegyzői okirat megtámadása folytán az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-ának e) pontja értelmében nemlétező tanunak tekintendő. B. J.-ra nézve ilyen kizáró okot megállapítani nem lehet ugyan,

mert ő városi kézbesítő, s bár őt Sz. P. esetenként a kézbesítésekért díjazza, őt a közjegyző szolgálatában álló egyénnek tekinteni nem lehet; mégis miután az 1876. évi XVI. t.-cz. 21. §-a úgy rendelkezik, hogy közvégrendeletet csak az 1874. évi XXXV. t.-cz.-ben előírt módon lehet tenni, s a 71. és 72. §-ok pedig két tanu és pedig olyanoknak alkalmazását kívánják, akiknek egyike ellenében sem hozható fel az ugyanott felsorolt kizárási okok egyike sem; mindezeknél fogva a közvégrendeletet, mint olyant a törvényes alaki szabályok meg nem tartása folytán érvénytelennek kellett kimondani, s minthogy a végrendelet nem felel meg az 1876. évi XVI. t.-cz. 10. §-ában előírt feltételeknek sem, tehát magánvégrendeletnek sem tekinthető, a felperesnek törvényes öröklési igényét meg kellett állapítani. (1912. április 3. 4654/912. sz. a.)

A kassai kir. tábla: A felperesnek az 1876. évi XVI. t.-cz. 3. §-ára fektetett jogi álláspontja s az elsőbiróság indokolása nem helytfogható ugyan, mert az idézett paragrafus a magánvégrendeletekre alkalmazandó, a kérdéses végrendelet pedig közvégrendelet, amelyre az idézett t.-cz. 21. §-a nyer alkalmazást; mégis az elsőbiróság ítéletét helybenhagyni kellett, mert az elsőbiróság helyesen állapította meg azt, hogy N. M. egyik ügyleti tanu, mint a végrendeletet felvett Sz. P. kir. közjegyzőnek irodai alkalmazottja a végrendelet felvétele idejében a kir. közjegyző szolgálatában állott; mert akként N. M. az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-ának e) pontja szerint ügyleti tanuként érvényesen alkalmazható nem volt s így az idézett t.-cz. 82. §-ának b) pontjában a közjegyző által felvett végrendeletre nézve foglalt az az érvényességi kellék, hogy az ügymenet folyama alatt két tanu folyton jelen legyen, a végrendelet felvételénél betartva nem lévén, a végrendelet érvénytelen. (1912. október 7. 1678/1912. sz. a.)

Curia: másodbiróság ítéletét indokaiból helybenhagyja. (1913. június 3. 5809 sz.)

*

187. A kielégítési végrehajtási kérvényekhez A) alatt eredetben csatolt 495/911. számú közjegyzői okiratban foglalt házassági és ingatlan átadási szerződés 6-ik pontjában foglalt ama rendelkezésnek: „Amennyiben Sch. R. kénytelen volna bármely okból a házastársi közösséget megszüntetni, úgy a különélés tartama alatt, köteles R. K. nejének ideiglenes nőtartás címén minden hó 1-én esedékes 300 korona havi nőtartási összeget fizetni,“ azt a magyarázatot adni nem lehet, hogy a „bármely“ szón volna a hangsúly, tehát hogy a végrehajtató tetszésétől függő akárminő ok lehet az, aminélfogva a nő a házastársi közösséget megszünteti s hogy ekkor már a követelés esedékessé válik s a végrehajtás elrendelhető volna, mert ha a felek ezt czélozták, ennek a felek a közjegyzői okiratban oly határozott kifejezést adtak volna, amely szerint a nő

a házastársi közösség megszüntetése esetére tetszése szerint követheti a havi 300 korona ideiglenes nőtartás díjat; ez a kifejezett kikötés azonban a közjegyzői okiratban nem foglaltatik. Ezeknél fogva végrehajtást szenvedő a közjegyzői okirat 6-ik pontja szerint ideiglenes nőtartási díj fizetésére feltétlen s végrehajtható tetszésétől függő fizetési kötelezettséget nem vállalt. Ellenkezőleg a kérdéses szerződési pont szerint végrehajtást szenvedő csak ama esetre kötelezte magát az ideiglenes nőtartást nevének fizetni, ha ez kénytelen az életközösséget megszüntetni. A kénytelen szó nem magyarázható másnak, minthogy a nőnek kényszerítő oka legyen arra, hogy férjével az életközösséget megszüntesse. Ez a kényszerítő ok a szerződés 6-ik pontja szerint bárminő kényszerítő ok lehet. Ilyen kényszerítő okot azonban a végrehajtható ki nem mutatott. Minthogy pedig az 1874:XXXV. t.-cz. 111. §-a értelmében, közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak akkor van helye, ha egyéb kellékek mellett, azon tények beállta, amelyekhez a teljesítés kötve van, közokirat által bizonyítva vannak; a jelzett hiány folytán a kielégítési végrehajtás elrendelhető nem volt volna. Ezeknél fogva az elsőbíróság végzésének megváltoztatásával, a kifogásoknak az 1874:XXXV. t.-czik 113. §-ának e) pontja alapján helyt adni, az 1913. P.v. 54/1, 54/2, 54/3 és 54/4 számú kielégítési végrehajtási kérvényeket elutasítani, a foganatosított végrehajtásokat hatályon kívül helyezni s végrehajtot, aki a kifogásokra és a felebbezésre okot szolgáltatott, az összes költségek megtérítésére kötelezni kellett. (Curia 1913. szept. 23. 4471. sz. a győri tábla indokainak hhagyásával.)

*

188. A kereset szerint az alperesnek jogelőde N. E. akkor, amikor a felperessel kötött házassága még fennállott, a felperesnek életfogytig terjedő időre havi 200 K életjáradéknak fizetésére kötelezte magát a felperes javára.

Erről a kötelezettség elvállalásáról közjegyzői okirattervezet is készült és azt N. E. csakis abból az okból nem írta alá, mert a kir. közjegyző előtt a felperessel egyidejűleg jelen lenni nem akart. A kötelezettség érvényességét azonban N. E. elismerte azzal a tényével, hogy éveken át haláláig 200 koronát fizetett havonként a felperesnek és pedig abban az időben is, amikor a házasságuk jogerejű birói ítélettel már fel volt bontva.

Az 1886:VII. t.-cz. 22. §-a házastársak között létrejött életjáradéki szerződés érvényességéhez közjegyzői okiratot kíván. Ennek hiányát tanuvallomásokkal pótolni nem lehet, mert a közjegyzői okirat a jogügyletnek, vagyis az életjáradéki szerződésnek érvényességi kelléke. Ennek az érvényességi kelléknek a felperes által is elismert hiánya tehát megakadályozza a felperes állítása szerint célba vett jogügyletnek hatályosulását.

A felperes nem is állítja, hogy a közte és N. E. között fennállott házasság felbontása után N. E. a felperes javára ennek életfogytig tartó életjáradéknak, jelesül havi 200 koronának a szolgáltatására akár szóval, akár okiratban kifejezve kötelezettséget vállalt. Azt pedig, hogy N. E. végrendeletében sem kötelezte az alperesként perben álló örökösét arra, hogy a felperesnek, ennek életfogytig, havi 200 K életjáradékot fizessen, a felperes beismerte.

Ily helyzetben pusztán abból a nem vitás ténykörülményből, hogy N. E. az ő haláláig, tehát a házasság felbontása után is, havonként 200 koronát adott a felperesnek, nem lehet azt a jogi következtetést levonni, hogy N. E. a házasság felbontása után a fent kifejtettek szerint érvénytelen jogügyletnek érvényességét elfogadta, hanem csakis azt lehet megállapítani, hogy N. E. az ő életfogytig kívánta a felperest havonként 200 koronában részesíteni. Ezért felperest jogalap nélkül való keresetével el kellett utasítani s mint teljesen pereszt a perköltségét felszámító alperes részére a perköltségben is el kellett marasztalni. (Curia 1913. szept. 9. 4129.)

Hagyatéki eljárás.

189. Az 1894:XVI t.-cz. 8. §-ának 2-ik bekezdésében foglalt általános rendelkezés szerint magyarországi bíróság, a Magyarországon elhalt külföldi örökhagyónak csakis az itt levő ingó hagyatékára nézve járhat el; de erre nézve is csak a felhívott törvény 8. §-ának 2-ik bekezdésében és a 111. §-ában meghatározott korlátok között. Ennek a felfogásnak helyes voltát támogatja az is, hogy az említett törvény 111. §-ának 2-ik bekezdése szerint, az ott említett esetek valamelyikének felforgása esetében nem kell a hagyatékot kiadni és a Magyarországon lakó örökös kérelmére ez esetben itt lehet hagyatéki eljárást lefolytatni. De mert csak itt levő hagyatékot lehetne kiadni: kétségtelen, hogy az 1894:XVIII. t.-cz. 111. §-ában foglalt rendelkezések is csak a Magyarországon levő ingó hagyatéokra vonatkozhatnak. Ezekből az okokból helyben kellett hagyni az elsőbíróság végzésének azt a részét, amely szerint a Magyarországon kívül levő hagyatéokra vonatkozó örökösödési eljárásra az illetékességét meg nem állapította. Az elsőbíróság végzésének azt a részét azonban, amely szerint az örökhagyónak a Magyarországon levő ingó hagyatéka tekintetében való eljárásra nézve sem állapította meg az illetékességét, ezúttal meg kellett változtatni, mert erre nézve az eljárás elsőfoku bíróságot ez idő szerint még illetéktelennek megállapítani nem lehet. Ugyanis folyamodó az eddigi adatok szerint öröklésre hivatottnak látszik, a becsatolt bejelentési hivatali értesítés szerint pedig jelenleg Magyarországon lakik és ezért kérelmére az 1894:XVI. t.-cz. 111. §-a értelmében, hogyha az esetleg jelentkező igénylők az itteni bíróság

ellen nem tesznek kifogást, a Magyarországon levő ingóhagyatékra nézve az örökösödési eljárás le lesz folytatható. E tekintetben azonban az említett törvényszakaszban meghatározott hirdetmény kibocsátása és a hirdetményi határidő lejárta előtt határozni nem lehet. (Budapesti kir. tábla 1913. június 11. 5167/1913.)

*

190. Az örökhagyónak öröklésre hivatott rokona akkor is felveendő a halásetfelvételi ívbe, ha az örökhagyó elhalálása idejében annak holléte nem is ismeretes. Mindaddig, míg az ily ismeretlen helyen távollevő vérrokon elhalálása meg nem állapítottatik, az oly rokonok, akiknek öröklési jogát a távollevőnek közelebbi vérségi kapcsolata kizárja, a hagyatékra törvényes öröklési igényt nem támaszthatnak és igényük védelmében másokkal szemben sem léphetnek fel. Az örökösödési eljárást szabályozó 1894: XVI. t.-cz. 54. §-a értelmében az ismeretlen helyen távollevő örökös nemcsak hirdetményileg idézendő a tárgyalásra, hanem érdekeinek megóvása céljából képviselőre gondnok rendelendő. Ezekből folyik, hogy az öröklési jog érvényesítése szempontjából az ily, ismeretlen helyre távozott, életben levőnek tekintendő mindaddig, míg elhalálása nem bizonyítottatik, illetve holtá nem nyilvánítottatik. Ezért, és mert különben is a dolog természete szerint, az ismeretlen helyen távollevő örökös érdekeinek helyes védelmét rendszerint lehetetlenné tenné, ha az ellenérdekű örökösök kifogásával szemben az ügygondnokra hárították annak bizonyítása, hogy a távollevőként szereplő egyén az örökség megnyiltakor, valamint az érdekében támasztott igény érvényesítésekor életben volt: az öröklési jog érvényesítése iránti perben perjogi szempontból az e tekintetben kifogással élő felet terheli annak bizonyítása, hogy az ismeretlen helyen levő örökös meghalt. A kir. törvényszék ezekből folyólag I. és II. rendű alperesek ügygondnokának arra alapított kifogását, hogy H. G. életbenléte, illetve az, hogy ez az örökség megnyiltakor még életben volt, nem bizonyítottatik, alappal bírónak nem tekinthette. Nem bír alappal a felperesi ügygondnoknak perlési jogára vonatkozó kifogás sem, mert az 1894: XVI. t.-cz. 54. §-a értelmében az ismeretlen helyen távollevő részére kirendelt ügygondnok perindítási jogát a felhívott törvény 64. §-a biztosítja. Ezek alapján a kir. törvényszék felperes keresetösségi jogát megállapította és a pert érdemben elbírált. (Curia 1913. szept. 23. 6297. sz. a soproni tszék indokainak hagyásával.)

*

191. Felperes az apai hagyaték állagát megállapító és az anya által is osztályra bocsátott ingatlan vagyonnak az apai vagyonnal való együttes megosztását tárgyzó 120/8. sz. átadó

végzést 1901. szept. 5-én kézhezvette, annak megfelelőleg a hagyatéki vagyonban részesült és 1910. tavaszáig az ellen semmiféle joglépést nem tett, azért a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv aláírásának indokolatlan megtagadása ellenére úgy tekintendő, mint aki az átadó végzés alapját és előzményét képező örökösödési osztályra vonatkozó megállapodásokat elfogadta. (Curia 1913. szept. 10. 6418/912. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

192. A kolozsvári kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság: ezen kérést a pusztatopai 22, 47, 48, 49, 57, 76, 198, 208, 215 és 231. sz. szíjvekre való feljegyzés mellett elutasítja, mert a zálogjog előjegyzést a lejárt váltók alapján N. P. kibocsátó ellen kéri a váltóbirtokos. A kibocsátó váltójogi felelőssége az óvás felvételétől, illetve az óvás elengedésétől van függővé téve és ezen körülmények az előjegyzés alkalmával a telekkönyvi rendtartás 88. §-a értelmében igazolandók. Mivel ezen tények s így a N. P. fizetési kötelezettsége igazolva nincsenek, az előjegyzés nem rendelhető el.

A kolozsvári kir. ítélőtábla: az elsőbíróság végzését megváltoztatja, a beadott zálogjog előjegyzése iránti kérést abból az okból, hogy sem az óvás felvétele, sem annak elengedése igazolva nem lett, elutasíthatónak nem találja s az elsőbíróságot további szabályszerű eljárásra utasítja, mert a minden lényeges kellelkel ellátott, lejárt és el nem évült váltó alapján a telekkönyvi rendtartás 88. §-ának b) pontja értelmében a zálogjog előjegyzésének feltétlenül helye van és az előjegyzés elrendelésének nem képezi feltételét az, hogy az óvás felvétele, esetleg annak elengedése is kimutattassék. Az érvényes, minden lényeges kellelkel bíró és el nem évült váltó ugyanis az összes váltókötelezettek, így a kibocsátó váltójogi felelősségét is és ennek folytán a váltóbirtokos követelését, annak lejártát és összegét formailag igazolja, miből folyik, hogy a fizetés hiánya miatt a kibocsátó és forgatók ellen érvényesíthető visszkereset fentartása végett a váltótörvény 41. §-a szerint megkivántató óvás a zálogjog előjegyzésének a telekkönyvi rendtartás 88. §-ában írt feltételét nem képezi és pedig annál kevésbé, mert az óvás felvétele hivatalból vizsgálat tárgyát a váltóeljárás során is csak annyiban képezi, hogy amennyiben az óvás be nem mutattatik, sommás eljárásnak helye nincs, egyébként az hivatalból nem vizsgálható s annak elmulasztása csak kifogás útján vehető figyelembe és mert ezenfelül az óvás elengedhető váltón kívül is és bármely alakban és az óvás elmulasztása után is, miből folyik, hogy a váltóbirtokos az óvás elengedését a telekkönyvi hatóság előtt esetleg ki sem tudja mutatni, holott az tényleg el van engedve. Ezekre tekintettel a kir. ítélőtábla az elsőbíróságnak a

kérést elutasító rendelkezését fentarthatónak nem találta, miért is végzését a rendelkező rész értelmében megváltoztatta.

A m. kir. Curia: A másodbiróság végzését megváltoztatja és az elsőbiróság végzését indokolása alapján helybenhagyja. (1913. szeptember 16. 4073. P. sz.)

*

193. A szerződésben foglalt ama nyilatkozat, hogy felek térhasznélvezeti jogokról lemondanak, minthogy a nyilatkozatban nyilvánkönyvi jog feltétlen kitörlésébe való beleegyezés benn nem foglaltatik, ezért nyilvánkönyvi jogaiknak a telekkönyvi rendtartás 81. § d) pontja alapján való törlése el nem rendelhető. A térhasznélvezeti jog, mint a tulajdoni lapra bejegyzett osztott tulajdonjog tekintetében a telekkönyvi rendtartás 80. §-ában írt esetektől eltekintve, törlésnek helye nincs, hanem csak átruházásnak. (Curia 1913. szeptember 24. 5274. sz.)

*

194. A kérelem alapjául szolgáló könyvkivonat szerint a tartozási egyenleg részben 401 K költség s kamatból és részben 18.000 K erejéig a felszámított kötbér összegéből, tehát az alapügylet esetleges következményeiből alakult; már pedig a bejegyzett kereskedőnek szabályszerűen vezetett könyvei a KT. 31. §-a szerint a kereskedelmi ügyletekre nézve bizonyítékot képeznek ugyan, de csakis magára a kereskedelmi alapügyletre és nem egyuttal annak esetleges következményeire, vagyis jelen esetben nem a felszámított költség és kötbérből állítólag felmerült kárra is; továbbá mert a kérvényező által ezen egyoldaluan felszámított s a kereskedelmi könyvben bevezetett összeg magából a bevezetés tényéből folyóan, minőségénél fogva lejártnak nem tekinthető, birói megállapítása pedig nem igazoltatott; minthogy pedig a tkvi rend. 88. §-a szerint a zálogjog előjegyzésének csakis oly könyvkivonat alapján lehet helye, mely a lejárt követeléseket tartalmazza s ezekre nézve perrendszerű bizonyítékul is szolgálhat; az eme kellékeket nélkülöző könyvkivonat alapján a zálogjog nem volt előjegyezhető. (Curia 1913. szeptember 16. 3578/913. sz.)

*

195. Az okirat tartalma szerint a nyilvánkönyvi tulajdonos 100 dollár felvételének elismerése mellett „elállást ad s eláll“ a fentebb megjelölt ingatlanokra vonatkozó „jogairól és igényeiről“, beleegyezvén az okirat további részében abba, hogy a tulajdonjog az említett ingatlanokra a „vevő“ javára bejegyeztessék.

Mindezeknél fogva a bemutatott okirat tartalma szerint a szerződő felek között létrejött jogügyletet adásvételnek kell minősíteni, következésképen a tulajdonjog bekebelezése iránt előterjesztett kérelem abból az okból, hogy a bemutatott okiratból az átruházás jogcíme hiányzik, el nem utasítható.

Minthogy azonban az, hogy a külföldön kiállított okiratnak az illető osztrák-magyar konzul hitelesítésével kell ellátva lennie, a tkvi rend. 82. §-ának e) pontja értelmében csak a bekebelezés különös kellékeképen kívántatik meg, s így annak hiánya az egyébként helyt fogható előjegyzés megadásának útjában nem áll,

s minthogy továbbá a bemutatott okirat a tkvi rend. 87. §-ának megfelel: a kért bekebelezés helyett a tulajdonjognak előjegyzését kellett elrendelni és pedig csak az előjegyzést azért, mert az eredeti okirat fordításán, csupán a fordító aláírását megerősítő nyilvános jegyző aláírása tekintetében a fordításra vezetett konzuli hitelesítés az eredeti okiraton aláírt hivatalos személy ebbeli minőségének az illetékes osztrák-magyar konzul által való igazolását és aláírásának ugyanaz által való hitelesítését nem pótolja. (Curia 1913. szeptember 10. 1173. P. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

196. A KT. 24. §-a nemcsak a már létező és a keresk. czégjegyzékben bevezetett czéget részesíti oltalomban a jogosulatlan czéghasználát ellen, hanem a névhez való jogot is; a jogosulatlan czéghasználát által tehát nemcsak a kereskedő vagy kereskedelmi társaság, hanem a nem kereskedő is szenvedhet jogsérelmet, utóbbi akkor is, ha a czégszövegbe egyedül a családi neve vétetett fel. A czégszöveg jogosulatlan használatával a törvény által védett névhez való jogban szenvedett sérelem kimutatására pedig elegendő, ha a használt czégszöveg tárgyilag alkalmas a valóságnak meg nem felelő ama látszat keltésére, hogy a név használója azzal, kinek nevét használja, valamely vonatkozásban áll. (Curia 1913. április 29. 734/912. sz.)

*

197. Az óváslevél szerint az óvás a lejárat napján, azaz 1912. évi január 15-én délelőtt 11 órakor vétetett fel. Minthogy a váltótörvény 41. §-a értelmében az óvás a fizetési napon csakis déli 12 óra után vehető fel, az ennek ellenére már délelőtt felvett óvás a visszkereseti jog fentartására nem alkalmas, mert joghatálytalan. (Curia 1913. szept. 10. 340. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

198. A végrendeletre vezetett záradékból nyilvánvaló, hogy a végrendeletnél végrendelező tanuk gyanánt azok az egyének szerepeltek, akik a záradékot aláírták. Ezek közt pedig a S. F. neve elő nem fordul s a végrendelet tartalmából sem tűnik ki, hogy ő végrendeleti tanuként alkalmaztatott. Tekintettel tehát arra, hogy a végrendelet szerint Gy. M. végrendelező nevét S. F. írta a végrendelet szövege alá s a végrendeletet E. F. olvasta fel, ő pedig végrendeleti tanuként nem szerepelt, a végrendelet alakilag nem felel meg az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §-a azon rendelkezésének, mely előírja, hogy a végrendelet tartalma az írni és olvasni tudó egyik tanu által olvastassék fel, s hogy a végrendelező nevét is az írni és olvasni tudó egyik tanu írja alá, mint névaláíró. Ezen okból az elsőbiróság alaki kellékhány miatt helyesen nyilvánította a végrendeletet érvénytelennek. (Curia 1913. június 3. 5703/1912. sz.)

*

199. Az 1876:XVI. t.-cz. 6. §-a értelmében kell, hogy az okiratba az ezt önkezűleg aláírni nem képes végrendelező nevét a tanuk egyike aláírja. A Szanyban 1910. november 24-én elhalt özv. H. J.-né S. R.-nak a csatolt hagyatéki iratok közt eredetben fekvő végrendeletéből megállapítható, hogy ennek alkotásánál a törvény most megjelölt rendelkezése nem tartatott be, mert a kérdéses okiratot a végrendelező sajátkezűleg nem írta alá, hanem kézjeggyel látta el, az okiraatra azonban a végrendelező neve nem iratott alá. Minthogy pedig ez a névaláírás a törvény által határozottan előírt feltétlen érvényességi alaki kellék és minthogy ennek hiánya nem pótolható, annak bizonyítására, hogy az okiraton látható kézjegy tényleg a végrendelező kezétől ered: a kir. törvényszék az idevonatkozólag alperesi ügygondnoktól felhívott tanuk kihallgatását mellőzte és örökhatályú végrendeletét érvénytelennek nyilvánította. (Curia 1911. szept. 23. 6297. sz. a soproni tszék indokainak hahagyásával.)

*

200. Az átadási szerződésnek a másodbiróság ítéletében idézett tartalma szerint az örökhatályú és felesége azzal a közös célzattal ruházták át a vagyonukat a fiukra és annak feleségére, hogy ezek a vagyont tulajdonul kapják az örökhatályú halála idején s ugyanakkor birtokba is vehessék, de még az anya életében.

Ekként ez az ajándékozás még az egyik ajándékozó életében teljesedésbe menvén, az ajándékozók közös célzatát tekintve, az nem halálesetre szóló, hanem élők közt létrejött ajándékozás. (Curia 1913. október 8. 5954. sz.)

*

201. Alperessel szemben bizonyítva van, hogy a kereseti ingatlanok az örökhatályú nagyszüleitől törvényes öröklés útján az örökhatályú nagybátyjára, id. B. I.-re, ettől pedig végrendeleti öröklés alapján az örökhatályóra szállottak; a néhai id. B. I. (örökhatályú nagybátyja) végrendeletéből pedig megállapítható, hogy a most nevezett id. B. I. az ingatlanokat az ő testvérére, az örökhatályú apjára való tekintettel s így ennek jogán hagyta az örökhatályóra. A dolog ezen állásában, úgy tekintettel arra, hogy id. B. I. után törvényi öröklésre az örökhatályú apja is hivatva volt s nevezett id. B. I. az örökhatályú apjának ágát az ági öröklésből kizárni nem akarta, az ingatlanok ági minőségét megállapítani kellett. (Curia 1913. június 3. 5708/912. sz. a.)

*

202. A takarékpénztári betétkönyvek jogi természetüknél fogva az ingó vagyon állagához tartoznak s így egyrészt abból a tényből, hogy örökhatályú erről a két betéti könyvről kifejezetten nem rendelkezett, másrészt a végrendeletbe foglalt azon intézkedéseknek egybevetéséből, amely szerint egész vagyonáról kívánt végrendelezni és amely szerint a háznál levő ingókat az alperesnek hagyta, megállapítandó, hogy örökhatályú ezt a két betéti könyvet a végrendelet első pontjába felvett rendelkezés értelmében, a háznál levő ingóságokkal együtt az alperesnek szánta és pedig annál is inkább, mert a végrendelet összertartalma és különösen örökhatályúnak azon megjegyzése: „hogy minden vagyona áldott emlékezetű második férjétől“, tehát az alperes apjától származik, okszerűen arra enged következtetni, hogy örökhatályú ebből az indokból alperest, mint második férjének egyedüli leszármazóját, nagyobb vagyoni előnyben kívánta részesíteni.

Igaz ugyan, hogy örökhatályú egyéb takarékbetéteiről és részvényeiről a végrendelet 2. és 3. pontjaiban akként rendelkezett, hogy azokból a még életében ki nem elégített öt gyermeke és ezek közt az alperes javára is hagyományokat rendel; ámde örökhatályúnak ez a rendelkezése a végrendelet első pontjának a fentebb módon történt értelmezésének helyességét le nem rontja, nem pedig azért, mert magából a végrendeletből kitetszően örökhatályú úgy a már az egyes hagyományosok nevére elhelyezett

összegeket, valamint a részvényeket is az illető pénzügyintézeteknél letételeg kezelte; s mert a végrendelet 4. pontjába foglalt abból a rendelkezésből, mely szerint örökhagyó a birtokában lévő, vagyis a házánál kezelt külön 2000 koronás betétjét kifejezetten a temetés költségének fedezésére szánta, okszerűen az következtethető, hogy a házánál kezelt egyéb, de közelebbről meg nem jelölt betéti könyveket örökhagyó már a végrendelet első pontjában foglalt rendelkezéssel elhagyományozottaknak tekintette. (Curia 1913. október 14. 4337. sz.)

*

203. A törvényes házasságban élő nőt férje után özvegyi jog illeti, ha hitvestársi kötelessége ellen súlyosan nem vétett s így az özvegyi jogra érdemtelenné nem vált. Özvegyi jog illeti tehát azt a nőt is, aki férjével ennek halála idejében együtt nem él ugyan, de a különélésre nem ő adott okot. Ha hagyaték nem maradt, mert a férj még életében vagyonát harmadik személyre ingyenesen átruházta, az özvegynek arra van igénye, hogy az ajándékozott vagyon értéke erejéig az őt évenként illető özvegyi jog pénzbeli egyenértékét, esetleg annak a tőkének évi törvényes kamatát követelhesse, mely az ajándékozott vagyonból az özvegyet illető hányad pénzbeli egyenértékének megfelel. (Curia 1913. jun. 3. 5775/912. sz.)

*

204. A kötelesrészért az örökösök felelnek, a hagyományosok pedig csak kivételesen annyiban tehetőek felelőssé, amennyiben a hagyaték annyira meg lett terhelve hagyományokkal, hogy az örökösöknek juttatott vagyonértékből a kötelesrész ki nem kerül. (Curia 1913. szeptember 10. 12/913. sz.)

*

205. A jelen perben a döntő jogkérdés az, hogy az 1908. évi január 7-én kelt halálesetre szóló ajándékozási szerződésből kifolyólag a felperesnek néhai özv. Sz. Jánosné hitelezőinek, vagy pedig hagyományosainak tekintendők-e? Mert az örökhagyó hitelezője, amennyiben a hagyatéki vagyonból kielégítést nem szerezhet, az örökhagyónak olyan ingyenes jogügyletét, amelyet már fennállott követelésének kijátszása végett kötött, kielégítése erejéig sikerrel támadhatja meg; ellenben a hagyományos csak a hagyatékban meglévő tárgyat igényelheti, illetve csak a hagyatéki vagyonból követelhet kielégítést. Az 1908. évi január 7-én kelt halálesetre szóló ajándékozási szerződésben özv. Sz. Jánosné a felperesek jogelődjét akként ajándékozta meg 3000 koronával, hogy örökösait terhelte meg ennek kifizetésével, kik a dolog természete szerint csak a rájuk szállandó hagyaték értéke erejéig felelősek;

ebből a szerződési kikötésből nyilvánvaló, hogy a felperesek nem hitelezői, hanem csak halálesetre megajándékozott hagyományosai özv. Sz. Jánosnénak, ki tehát a jelzett szerződés által nem volt korlátozva abban, hogy életében az 1910. évi márczius 18-án kelt jogügylettel a T. Sándor és neje ellen fennállott 4400 K követelését az alperesre és perben nem álló nejére a tartás, ápolás és eltemettetés jutalmául átruházza. Minthogy pedig a felperesek azt, hogy alperes a hagyatékhoz tartozó valamely értékhez jutott és megtartott volna, nemcsak nem bizonyították, de a kereseti állításuktól eltérőleg felelősségükben minden egyéb hagyatékul állított értéktől elállottak és csak a jelzett 4400 koronából a perbevont alperesre eső jutaléokra emeltek igényt, ez a jutalék azonban a kifejtettek szerint nem képezi özv. Sz. Jánosné hagyatékát, s így a felperesek kereseti követelésének kielégítéseül nem szolgálhat. (Curia 1913. szeptember 9. 6368/912. sz.)

*

206. A közszerzeményi jutalék megállapításánál az elhalt házastárs halála időpontjában létező vagyonállag veendő irányadóul; — ebből mindenekelőtt kiszakítandó a házastársaknak természetben meglévő, s esetleg pótlendő külön vagyona, s leütendő a közös teher, az ezután fennmaradó vagyon pedig fele-felerészben képezi a házastársak közszerzeményi jutalékát, mely a túlélő házastársnak a lehetőség szerint és rendszerint természetben adandó ki, a gyógyítási és temetési költség pedig, mint nem közös, hanem hagyatéki teher, csak az elhalt házastárs jutaléka terhére veendő számításba. (Curia 1913. október 14. 428. sz.)

*

207. Az 1881:LX. t.-cz. és az 1908:XLI. t.-cz. 8. §-ának ama világos rendelkezésével szemben, mely a katonai házassági biztosíték kamatainak egyharmadrészét végrehajtásilag lefoglaltatni engedi, ha abból évi 1200 korona érintetlen marad, az a telekkönyvi feljegyzés, hogy a házassági biztosíték javára bejegyzett jelzálogjogon a hadügyminiszter engedélye nélkül változást tenni nem lehet, a törvényes korlátok között mozgó végrehajtási foglalásnak és az azon alapuló zálogjogi bekebelezésnek akadályául nem tekinthető. (Curia 1913. szeptember 9. 3502. sz.)

*

208. A H. T. 94. §-ának határozott rendelkezése szerint a nem vétkes nő azt a kérelmét, illetve akaratát, hogy a házasság felbontása után a férje nevét megtarthassa, magában a bontó perben köteles kifejezésre juttatni, amiből önként következik, hogy

ily tárgyú kérelmet a bontó per befejezése után már előterjeszteni nem lehet. (Curia 1913. szept. 24. 5675/1912. P. sz.)

*

209. Nincs olyan jogszabály, amely az elővásárlási jog megszerzését a vételi ügyletben résztvevő felek közül a vevővel szemben csakis az eladó fél javára korlátozná és hogy az harmadik személy javára ne volna esetleg engedélyezhető. (Curia 1913. június 30. 732/1913.)

*

210. A gyógyszerár átruházása az 1908. évi LVII. t.-cz. alkalmazhatóságának szempontjából kereskedelmi üzlet átruházásának tekintendő. A gyógyszerár hasznbérletjének adósságaiért a gyógyszerár vevője felelősséggel nem tartozik. (Curia 1913. április 29. 4756/1913. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

211. Az 1911. évi X. törvény cikk 2. §-ában említett nyers házbérlővédelem alatt kizárólag a lakásért fizetett bért kell érteni és nem a butorhasználatért és kiszolgálásért a háztulajdonosnak fizetett összegeket is. (697/1913. P. szám.)

*

212. Az örökös a hagyomány után kiszabott illetékből nagyobb összeg megfizetésére nem kötelezhető, mint amily összeget az általa kifizetett hagyományból levonni módjában állott. (21830/1912. P. szám.)

*

213. Az 1881. évi XXXIV. törvény 18. §-a szerint az illetéket a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 30 nap alatt kell befizetni.

Ez alól a szabály alól azon a czimen, hogy a fizetési meghagyást föllebbezéssel és a föllebbezésre hozott végzést panasszal támadták meg, a törvény arra az esetre sem tesz kivételt, ha a föllebbezést és panaszt birtokon belül terjesztik elő.

Az 1881. évi XXXIV. törvény 19. §-ának a) pontja birtokon belül való föllebbezés esetére a befizetési határidőt mondja ugyan kivételesnek, de a 41. §-ra való utalásából nyilvánvaló, hogy a kivétel az illetéktartozásnak nem esedékességére, hanem csak végrehajtás útján való behajthatóságára vonatkozik. (9387/1913. sz.)

*

214. Az olyan beadvány, amelyben egy bejegyzett cég fióktelepének bejegyzését kéri ugyanazon törvényszék területén, ahol főtelepe már be van jegyezve, csak 72 fillér illeték alá esik. (4151/1913. P. szám.)

*

215. Valamely kereskedelmi könyvre vonatkozó, de külön könyvben vezetett név- és tárgymutató bélyegmentes. (3200/1913. P. szám.)

*

216. A panaszos sérelmesnek tartja, hogy a pénzügyigazgatóság az 1907. évi augusztus hónap 15-én meghalt D. Márton után maradt ingatlanok 7000 korona becsértékétől kiszabott 1.5 százalékos illetéket fenntartotta, mert ő a reá szállott ingatlanokat még azok birói átadása és telekkönyvi átírása előtt elajándékozta, minélfogva az illetéki díjjegyzék 95. tételének B. pontjához tartozó 4. jegyzet értelmében tőle telekkönyvi átírási illetéket követelni nem lehet.

A panaszt jogosnak elismerni nem lehetett, mert ingatlanok öröklése esetében az illetéki díjjegyzék 95. tételének B. pontjához tartozó 2. jegyzet szerint nem a telekkönyvi átírásért, hanem a birtokváltozás után járó illetéknek az örökös terhére való megszabása az ugyanahhoz a ponthoz tartozó 4. jegyzet szerint csak az ingatlanok eladása esetében maradhat el. (12456/1912. P. sz.)

*

217. Az olyan egyesület részére tett hagyomány, amely csak a saját tagjait segíyezi, közjótékonyossági célra rendelt s így illetékmentes hagyománynak nem tekinthető. (25497/1912. P. szám.)

*

218. 1. Ha az 1907. évi III. törvény cikk alapján állami kedvezményekben részesülő közkereseti társaság részvénytársasággá alakul át, ez utóbbi az alakulás alkalmával fizetendő illetékek alul csak abban az esetben menthető fel, ha a mentességet a kereskedelmi miniszter a részvénytársaságra átruházta.

2. A részvények azon része után, amelyet a társaságba vitt ingatlan vagyon ellenértéke fejében az ingatlan előbbi tulajdonosának engednek át, az 1869. évi XVI. törvény cikk 7. és 9. §-ban meghatározott fokozatos illeték nem követelhető. (23592/1912. P. sz.)

Közlemények.

A szombathelyi kir. közjegyzői kamara f. é. szeptember hó 8-án tartotta meg *Baditz Lajos* kapuvári kir. közjegyző elnöklete alatt rendes évi közgyűlését. A kamara évi jelentése kimerítően foglalkozik a magyar polgári törvénykönyv második szövegének ismertetésével és bírálatával, reámutatva ama rendelkezésekre is, melyekkel a kamarának az első szöveggel szemben annakidején elfoglalt álláspontja honoráltatott. A jegyzők államosítása és magánmunkálatti hatáskörük ezzel kapcsolatban leendő megszüntetése tárgyában a kamara külön felterjesztést intézett az igazságügy-ministerhez. A kamara ügyforgalmát az elmúlt évben a következő kimutatás tükrözi vissza:

A bevezetések száma:	1911	1912
I. Az ügykönyvbe	8246	7908
II. Az óváskönyvbe	5797	7423
III. A hagyatéki könyvbe	7088	6795
IV. Birói megbízások	94	82
V. Másolatok és könyvkivonatok hitelesítése	2704	2974
VI. A fordítások könyvébe	1029	986
VII. Magánbeadványok.	2309	2300
Összesen:	27267	28468

A közgyűlés által megejtett választásokon megválasztottak elnökké: *Baditz Lajos* kapuvári; kamarai rendes tagokká: *báró Clauer Lajos* nezsideri, *Hrabovszky István* felsőöri, *Pffeffel János* kőszegi és *Nagy József* czelldömölki; kamarai póttagokká: *dr. Pottyondy Béla* szombathelyi és *Svastits Zoltán* sárvári kir. közjegyzők.

*

Kir. közjegyző fegyelmi felelőssége. A kir. Curia kisebb fegyelmi tanácsa a következő ítéletet hozta: Az elsőfoku fegyelmi bíróság ítéletét megváltoztatja s X. kir. közjegyzőt az ellene emelt vád és következményeinek terhe alól felmenti. *Indokok:* Az 1874 : XXXV., az 1880 : LI., és az 1886 : VII. t.-cikkeknek az a rendelkezése, mely szerint fegyelmi vétségnek tekintendő különösen, ha a kir. közjegyző vagy kir. közjegyzői helyettes, a hatóságok irányában szóval vagy beadványaiban tiszteletlenséget tanusít,

csak azokra az esetekre nyerhet alkalmazást, amelyekben a kir. közjegyző ebben a minőségében, a hatóságokkal való érintkezésében tanusít velük szemben tiszteletlen magatartást, amidőn a törvény őt a közhivatalnokkal helyezi egy vonalba. Nem vonatkozatható tehát az idézett törvényes rendelkezés oly esetekre, midőn a fonforgó ügy természeténél fogva a kir. közjegyző csak mint magánfél áll szemben a hatóságokkal. Minthogy pedig a jelen eljárás tárgyává tett kifejezéseket a vádlott kir. közjegyző nem e minőségében benyújtott beadványokban, hanem olyanokban használta, amelyeket az ellene mint magánegyén ellen rágalmazás miatt folyamatban volt büntető ügyben, saját védelme érdekében nyújtott be, mert úgy találta, hogy a bizonyítástól elzárattott, — kétségtelen, hogy ebbeli eljárása semmi összefüggésbe sem hozható a vádlott kir. közjegyzőnek ebbeli minőségével, hanem ettől teljesen különválasztandó ténye volt, amelyért mint kir. közjegyző — fegyelmi nem, hanem csakis mint magánszemély tartozik felelősséggel. (Kis. fegy. tan. 185. sz. a. 1913.)

*

A halálesetfelvétel elrendelésére alapul szolgáló adatok beszerzése iránti intézkedésre a gyámhatóság hivatott. (A belügyministernek 45,590/1913. sz. a S. vármegye árvaszékéhez intézett rendelete.) Az árvaszék szerint az i—i kir. járásbiróság az Északamerikában elhalt néh. S. József hagyatéki ügyében az eljárás megindítását azon okból tagadta meg, mert az ezt megelőző halálesetfelvétel a halotti anyakönyvi kivonat nélkül nem eszközölhető. Minthogy a nevezett bíróság állásfoglalását az árvaszék az 1894: XVI. t.-cz. 2., 6. és 23. §-aiban foglalt rendelkezésekkel szemben helyesnek nem tartja, az illetékesség kérdését az 1877: XX. t.-cz. 204. §-a értelmében bejelentette. Az ügy sürgősségére való tekintettel egyelőre mellőzni kívántam annak a kérdésnek eldöntését, hogy adott esetben a halotti anyakönyvi kivonat beszerzése a gyámhatóság, vagy pedig a hagyatéki bíróság hatáskörébe tartozik-e, s ennél fogva a cs. és kir. közös külügyminister urat annak megemlítése mellett, hogy a halálozási bizonyítvány beszerzéséért járó költségek a hagyatékban fedezetet találnak, a szóban lévő bizonyítvány beszereztetésére és sürgős megküldésére megkértem; az eredményről az árvaszéknek annak idején értesíteni fogom. Jövőben való mihez tartás végett azonban a kérdésre nézve az

igazságügyminister úr véleményét egyidejűleg kikérvén, a következőkről értesitem az árvaszéket: Az 1895. évi október hó 11-én 43194. I. M. sz. a. kibocsátott belügy- és igazságügyministeri rendelet 6. §-a értelmében ugyanis az országon kívül elhalt örök-hagyó halálesetének felvétele csak a hagyatéki bíróság rendelete alapján történhetik; erre a rendelkezésre pedig az érdekeltek által felmutatott, vagy a fennálló nemzetközi szerződések értelmében hivatalból közölt külföldi halotti anyakönyvi kivonat, vagy egyéb hiteles adat, végül a hazai anyakönyvi kivonat (1894:XXXIII. t.-cz. 77. és 75. §-ai) képezhet alapot. A halotti anyakönyvi kivonatok közlése tekintetében az Északamerikai Egyesült-Államokkal sem szerződésünk nincsen, sem pedig velük viszonyossági gyakorlatban nem állunk és így a nevezett államok területén elhalt magyar állampolgárok halotti bizonyítványainak hivatalból beszerzésére hiányzik az alap. Felmerülhet még az a további kérdés is, hogy a hagyatéki bíróság köteles-e hivatalból intézkedni az elhalálozás tényét igazoló „hiteles adat”, vagy pedig a hazai anyakönyvbe bejegyzés (1894:XXXIII. t.-cz. 77. és 78. §-ai) előfeltételét képező adatok beszerzése iránt, amelyek a halálesetfelvétel elrendelésére szintén alapul szolgálhatnak? Sem az egyik, sem a másik irányban a hagyatéki bíróságra ily kötelezettség nem róható, mert arra hiányzik a törvényes intézkedés. Az a körülmény ugyanis, hogy az 1894:XVI. t.-cz. 2., 4. és 23. §-ai bizonyos esetekben az örökösödési eljárásnak hivatalból megindítását írják elő, nem értelmezhető olyképen, hogy a bíróság hivatalból tartoznék intézkedni az eljárás előfeltételét képező haláleset igazolására szükséges adatok beszerzése iránt is. Az idézett törvény rendelkezései értelmében a hagyatéki bíróság az eljárást minden esetben csak akkor indíthatja meg, ha a haláleset előtte szabályszerűen igazolva van; anélkül azonban, hogy a haláleset bizonyítására nézve a bíróságra bármiféle kötelezettséget róna. — Ha tehát a bíróság a halálesetet nem látja szabályszerűen igazoltnak, az eljárás megindítását meg kell tagadnia, de nem folytathat nyomozást abban az irányban, hogy a halál valóban bekövetkezett-e? Akkor, amidőn külföldön elhalt magyar állampolgár halálának igazolásáról van szó, az érdekelteket terheli a kötelezettség, hogy a szükséges bizonyítékokat beszerezzék és a halálesetnek a hazai anyakönyvbe bejegyzését kérik, amint azt az 1894:XXXIII. t.-cz. 78. §-a és a 80,000/1906. B. M. számú rendeletben foglalt anyakönyvi utasítás

42. és 69. §-ai megállapítják. — Abban tehát, hogy külföldön bekövetkezett haláleset a hazai anyakönyvbe bevezetessék, a hagyatéki bíróságnak szerepe nincsen. Olyan hagyatékoknál, ahol kiskorúak vagy gyámság, gondnokság alatt állók vannak érdekelve az 1894:XVI. t.-cz. 2. §-ának 1. pontjában foglalt minőségben, akár tartozik a hagyatékhhoz ingatlan, akár nem: a gyámhatóság mint a kiskorúak (gyámoltak, gondnokoltak) érdekeinek őre van hivatva — esetleg a többi önjogú öröklési igénylőkkel együtt — megtenni azokat a lépéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a hagyatéki eljárás megindításához szükséges külföldi halotti anyakönyvi kivonat beszerzése és esetleg a halálesetnek a hazai anyakönyvbe bevezetése megtörténjék. Ez természetesen nem zárja ki a birói intézkedés lehetőségét akkor, ha az érdekeltek a bíróságnál kérelmet terjesztenek elő külföldön elhalt magyar állampolgárok halotti bizonyítványainak beszerzése iránt, amikor is a bíróság a kérelem teljesítése érdekében a m. kir. igazságügyministeriumhoz tesz jelentést. — Ilyen kérelem tárgyában a m. kir. igazságügyministerium mindig intézkedni szokott, ugyszintén akkor is, ha az érdekeltek közvetlenül oda fordulnak, bár a halotti anyakönyvi kivonatok beszerzése — az ügy természeténél fogva — az anyakönyvvezetőségek és a m. kir. belügyministerium ügykörébe esik, annál is inkább, mert ilyen bizonyítványokra nem szükségképen a hagyatéki eljárás céljaira van szükség, a kérdésnek tehát igazságügyi vonatkozása nem is minden esetben van. A felek kérelmére tett ilyen birói intézkedések azonban függetlenek a hagyatéki eljárástól, s ezeket az intézkedéseket a kir. bíróságok nem mint hagyatéki bíróságok teszik és nem is mint hagyatéki ügyeket, hanem mint polgári vegyes ügyeket kezelik.

*

A Magyarországi Kir. Közjegyzők Orsz. Egyletének központi bizottsága legutóbb megtartott üléséből felterjesztést intézett az igazságügyministeriumhoz az írógépnek a közjegyzői ügyvitelben való használatának sürgős szabályozása tárgyában.